

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem sementišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Andrej Einspieler, neustrašljiv branitelj koroškim Slovincem.

Resnica oči kolje. Krivičnost očitana hudo dene. Tega se je prepričal do dobra č. g. And. Einspieler, starosta slovenskih domoljubov in neustrašljiv branitelj tlačenih koroških Slovincov, ko je v deželnem zboru v Celovci nedavno nemškimi liberalcem očital njihovo krivičnost. To jim je pa tako nepovoljno zazvonilo v sicer kosmata ušesa, da še sedaj upijajo po vseh novinah.

Govoril pa je slavni poslanec o kočljivih šolskih zadevah, ter dokazal, kako liberalci tukaj katoliškim Korošcem, njihovim željam in potrebam nasproti delajo. Kajti ljudstvo katoliško želi in potrebuje katoliških šol, dalje takšnih, ki niso predrage, in naposled Slovincem je treba narodnih, slovenskih šol. Toda liberalci so katoliško šolo prenaradili v brezversko, stroške pri njej neprimerno povečali, Slovincem pa vsilili samih nemških in ponemčevalnih učilnic. Iz njegovega govora posnamemo sledeče:

„Nova šolska postava govori sicer o „nравno-verskej“ odgoji dece v šolah pa vkljub temu je brezverska ter so jo tudi kot takšno proglasili. Čeravno namreč duhovniki zahajajo po 2 uri na teden v šolo krščanskega nauka učiti, pa se na katoliško vero v drugih predmetih ne ozira več. V šolskih knjigah so ime: Jezusa Kristusa izbrisali v šolske knjižnice veri sovražne bukve vrinoli. Katehetje še pri šoli skoraj niso to, kar podučitelji. Katoliškeje deci nastavljajo celo lutrovce in Jude za učitelje.

Upliv sv. katoliške Cerkve na šolstvo je skoro popolnem uničen.

To pa ni po željah katoliških Korošcev, kajti lani je 47 občin podpisalo prošnjo do državnega zbora, naj se katoliškeje deci dajo katoliške, verske šole.

Druga pritožba zoper novo šolo pravi, da

je predraga. Nekdaj storilo se je za šole premalo, sedaj preveč. Nekdaj je dekan komaj 15—20 fl. nagrade učitelju izprosil in za šole na Koroškem se je iz šolske zaloge izplačalo komaj 100 fl. na leto, sedaj pa so stroški neznošljivi.

L. 1873 smo plačali za nove šole še 11.680 fl., l. 1874 pa 251.423 fl. in letos je treba 318.522 fl. Uboga Koroška je v 10 letih žrtvovala 2,730.000 fl. Vrh tega so stariši pogosto kaznovani. Lani so globe plačali 2240 gold, in v 10 letih vkup 17.120 fl.

Kde so pa stroški, katerih so si občine morale naložiti zavoljo šolskih poslopij, mežnarij in mežnarjev, to pa v toliko slabih letinah! Obžalovati je še, da v kljub temu nova šola ne rodi pričakovanega sadu, v mestih je treba uže zavetišča — Rettungshäuser — za razposajeno mladež staviti in v latinsko šolo ni lahko sprejeti, kateri se ni posebič še eno leto na sprejetje pripravljali!

Vse te nevolje zadevajo jednako Nemce in Slovence. Toda slednje tlači še jedna težava, katere Nemci ne poznajo. Ti imajo namreč za svojo deco nemške šole, a Slovenci nimajo podobnih slovenskih. V 117 farah se beseda božja Slovincem koroškim oznanjuje v slovenskeje besedi, a šole slovenske nimajo niti jedne ne. Vse šole so nemške. To je velika krivica in škoda za slovensko deco, ki se potrebnih in številnih predmetov ne more v materinskem jeziku hitro in uspešno naučiti, kakor nemški otroci. Zato zaostaja slovenska deca. Par nemških besed po sili mu vbitih kmalu pozabi, druga pa se ni naučila.

Liberalci se izgovarjajo na slovenske občine, ki zahtevajo, naj se deca v šolah nemški uči. S tem so mislile, naj se nemški jezik uči kot šolski predmet, kakor se namreč uči računati, brati itd. Toda liberalci so zavili, kakor da bi kmeti hoteli slovenščino popolnem iz šol izpahniti. Vsled tega so liberalci vse slovenske šole spremenili v nemške.

Le malo časa se sme k slovenskej deci govoriti slovenski, potem le nemški. Da se slovenski glas iz šol mogoče popolnem odpravi, nastavljeni so pogosto učitelji trdi Nemci, ki ne umejo nič slovenski. Nasledki so žalostni. Otroci se ničesar ne naučijo. Mnogi ne znajo niti slovenskega katekizma brati, da, še lastnega imena ne pravilno zapisati.

Tolike krivice ne smejo in ne morejo na tihem ostati. Zvedele so se že daleč po sveti in se naglasile v državnem zboru. Pritožbe zoper nje se pa bodo ponavljale, dokler se ne odpravijo.

Tako je govoril edini poslanec koroških 120.000 Slovencev! Njegov govor je naredil veliko hrupa med liberalci, a velikanski utis pri Nemcih in Slovanih. Bodi mu izrečena pri vseh Slovencih najpristrčnejša zahvala! Bog ga živi!

Šolske razmere.

(Izv. dopis iz Šaleške doline.)

Ena najprijaznejših spodnještirskih dolin je šaleška, katero napaja reka Paka se svojimi obilnimi pritoki. Obnebe je veseskozi prijetno in tudi zemlja je dovolj rodovitna. Ljudstvo je krepko in marljivo; peča se največ s poljedelstvom; deloma tudi s trgovino. Letos se je po velikem trudu nekaterih mož osnovala čitalnica, ki bode gotovo dobrodejno uplivala na probujenje narodne zavesti.

Le eno je, kar vsi močno obžalujemo, namreč prežalostno stanje tukajšnjih ljudskih učilnic. Ko se je proglasila nova šolska postava, oveselil se je marsikateri prijatelj mladine in ljudstva, meneč, da bode sedaj mogoče zamujeno popraviti, ter ljudstvo povzdignoti do tiste stopnje v omiki, katero tirja sedajni čas. Sedaj pa teče že 12. leto in moramo žalostni priznati, da ni zapaziti sadu, katerega smo željno pričakovali.

Sedaj vidimo, da smo se v svojih nadejah gledé zboljšanja narodnega šolstva jako motili, kajti ono ne napreduje, da ne rečemo propada. Vemo tudi prav dobro, da zakon temu ni kriv, pač pa nja izvrševalni organi. Mislili smo, da dobimo popolnem izobražene učitelje, katerim bode pred vsem na tem ležeče, da ljudstvo na podlagi neovrgljivih, vekovečnih pedagoških načel izobrazujejo in odgajajo; pričakovali smo učiteljev, ki si bodo z vsemi svojimi močmi prizadevali pospeševati duševni in gmotni napredek ljudstva, mej katerim živé in delujejo; učiteljev, ki bodo umeli svoj prelepi in zviženi poklic, ter bodo nja svete dolžnosti radostno in natančno izpolnjevali. Pa vse to upanje splavalo je po vodi!

Mej našimi sedajnimi učitelji je le malo odkritosrčnih prijateljev našega ljudstva, tem-

več so po svojih mislih in težnjah zvečinoma tujci. Prava narodna omika, kakeršno tirja vsa zdrava pedagogika, jim je malo mar, pač pa se trudijo na vso moč v ponemčevanju ljudstva, da, nekateri celo trdè, da se mora Nemčija razširiti do Adrije ter ji menda tudi skrbno pripravljajo pot.

Za težnje in potrebe našega slovenskega ljudstva ti gospodje nimajo ne razuma ne srca, zato si tudi boljše prizadevajo ga svoji narodnosti izneveriti, kakor pa ga na podlagi materne jezika do prave človeške omike povzdigniti. Naši učitelji gorijo za zveličavno nemščino, katero dosledno tako za rana začnejo v šoli učiti, da se otrokom ves poduk zgodaj pristudi, ter tudi zgubé vse veselje do uka in šole.

Nemščina se na vse kriplje v vseh oddelkih uči, to pa na tako nenaravni in nepedagoški način, da človek strmi kaj takega slišati. Nasledki tega čudovitega poduka so pa tudi tako žalostni, da je joj! Razun nekaterih otrok, kateri morebit tudi doma kako nemško besedo vjamejo, gre večina ravno tako prazna iz šole, kakor je prišla v šolo; nekaj nemških besed in praznih fraz je vse, kar so ti ubogi otroci po večletnem posedavanju na šolskih klopih pridobili.

Pa tudi s to nabrano tvarino otroci ne vedo kam, ker si je niso pridobili na podlagi materne jezika, temuč le po posilni „dresuri.“ Jasen dokaz temu je deček, ki je neko jutro mimogredočega tujca pozdravil z „gut namt“: ko ga pa tujec vpraša, kako se pozdravi slovenski, takoj reče „dobro jutro.“

Nekateri kmetje tudi trdè, da se dostikrat najdejo otroci, ki po večletnem obiskovanju šole niti svojega imena ne umejo pravilno napisati. Iz tega se pač vidi, kako zmeden mora ves pouk biti; vse je le posilna „dresura.“ Da je sveti namen ljudske šole, otroka po naravnih pedagoških zakonih zbistriti na umu, požlahtniti na srci, vzbujati v njem zavednost in samostojno mišljenje, ga utrditi v blagem, neomahljivem značaju, o vsem tem se menda tukaj ničesar ne ve! Tako se ponižuje ljudska učilnica v zavod, v katerem se ljudstvo le „dresira“, ter tako rekoč spravlja ob svojo zdravo pamet.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Priraja sadunosnih divjakov.

Prva potreba za prirajo mladih sadunosnih dreves ali štamičev je priprava močnih in zdravih divjakov ali sajencev, ki so za zarod žlahtnih sadnih sort prikladni.

Brez zdravih, krepko zaraščenih in dobro obkorenjenih ne premladih pa tudi ne pre-starih divjakov se ne more posrečiti zdravih in